

Seletuskiri protokollilise otsuse „Haldusreformi raames läbiviidavad Vabariigi Valitsuse algatatud haldusterritoriaalse korralduse muudatused“ juurde

Haldusreformi eesmärgiks on selliste omavalitsuste moodustamine, kes suudavad pakkuda inimestele paremaid avalikke teenuseid, tagada piirkondade konkurentsivõime kasvu ning täita iseseisvalt neile seadusega pandud ülesandeid. 1. juulil 2016. a jõustus haldusreformi seadus (edaspidi *HRS*), mis sätestab omavalitsuste miinimumsuuruse ja soovitusliku suuruse kriteeriumid, reformi läbiviimise korralduse, ühinemiste protseduurid nii omavalitsuste omaalgatuslikus kui Vabariigi Valitsuse algatatud haldusterritoriaalse korralduse muutmise (ühinemiste) etapis, ühinemistoetuste suurused, valimiste läbiviimise korralduse ja osavaldade moodustamise üldregulatsiooni.

HRS §-ga 3 sätestatud omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumiks (edaspidi *kriteerium*), millest alates on kohaliku omavalitsuse üksus võimeline tagama seadusest tulenevate ülesannete korraldamiseks vajaliku võimekuse ja osutama kõigile kohaliku omavalitsuse üksuse elanikele kvaliteetseid avalikke teenuseid, on vähemalt 5000 elanikku (omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteerium). Haldusreformi eesmärgi saavutamiseks tuleb haldusterritoriaalse korralduse muutmisel eelistada kohaliku omavalitsuse üksuste moodustamist, kus elab vähemalt 11 000 elanikku (omavalitsusüksuse soovitusliku suuruse kriteerium, HRS § 1 lg 3).

Kohalike omavalitsuste haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlused omaalgatuslikuks ühinemiseks tuli esitada maavanemale hiljemalt 1. jaanuariks 2017. a (HRS § 7 lg 4). 26 kohalikku omavalitsust, kes ei täida HRSis sätestatud kriteeriumit, ei esitanud 1. jaanuariks 2017. a maavanemale taotlust ühinemiseks. Lisaks esitas 25 omavalitsust taotluse haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks, mille kohaselt ühinemise tulemusena moodustatavas kümnes omavalitsuses oleks vähem kui 5000 elanikku. Nelja merelise saarvalla osas kohaldati HRS § 9 lg 3 punkti 3 kohast erandit (mereline saarvald)¹.

HRS kohaselt pidi valitsus algatama ja tegema igale alla 5000 elanikuga omavalitsusele või omavalitsustele, kes ühinevad alla 5000 elanikuga omavalitsuseks, ettepaneku ühinemiseks, et täidetakse 5000 elaniku kriteerium². Ühinemise algatamise ettevalmistamisse kaasas Rahandusministeerium piirkondlikud komisjonid, kelle ülesandeks oli anda Rahandusministeeriumile arvamus Vabariigi Valitsuse poolt ühinemissetepanekute tegemise ja erandite kohaldamise põhjendatuse kohta (HRS § 10). Valitsus võis põhjendatud juhul loobuda ühinemissetepaneku tegemisest vaid neile alla 5000 elanikuga omavalitsustele, kes täidavad seaduses sätestatud erandi tingimused³ (HRS § 3) ja on erandi kohaldamist taotlenud ning kelle juurde ei ole vaja ühendada mõnd miinimumsuuruse kriteeriumile mittevastavat omavalitsust.

¹ kohaliku omavalitsuse üksus on mereline saarvald ehk vald, mis asub Eesti territoriaalmeres paikneval saarel, mille territooriumi vald tervikuna hõlmab ja kus teostatakse iseseisvat omavalitsuslikku haldamist;

² Seda seisukohta rõhutab ka Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium 20. detsembri 2016.a kohtuotsuse asjas nr [3-4-1-3-16](#), mis käsitles haldusreformi seaduse põhiseaduspärasust, punktis 100: „Kolleegium on seisukohal, et omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteerium on Vabariigi Valitsusele siduv üksnes menetluse algatamisel, mitte aga lõppotsuse tegemisel, sest haldusreformi seadus sätestab ka tingimused, millistel Vabariigi Valitsus võib jätta miinimumsuuruse kriteeriumile mittevastava omavalitsusüksuse haldusterritoriaalse korralduse muutmata, lõpetades menetluse.“

³ Omaalgatuslikus ühinemise etapis ühinevad vähemalt kaks omavalitsust, kelle elanike arv on kokku 3500 elanikku ja uue omavalitsuse territoorium oleks üle 900 km²; tegemist on mereliste saarvaldadega; nelja omavahel ajalooliselt, kultuuriliselt ja geograafiliselt seotud omavalitsuse või nende territooriumidest moodustatakse omaalgatusliku ühinemise käigus riigipiiri seaduse § 22 lõike 1 tähenduses Eesti Vabariigi ajutise kontrolljoonega maismaal piirnev uus omavalitsus, mille elanike arv on vähemalt 3500; ühinevate omavalitsuste elanike arv on aastaga 1. jaanuariks 2017. a langenud 5000-lt väiksemaks.

Omavalitsustele, kes ei vastanud seatud kriteeriumile ja ei esitanud haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlust ühinemaks kriteeriumile vastavaks omavalitsuseks, esitati Vabariigi Valitsuse poolt ettepanek ühinemiseks. Vabariigi Valitsus otsustas 9. veebruari 2017. a valitsuse istungi protokollis märgitud otsusega nr 12 algatada HRS § 9 lõike 2 alusel haldusterritoriaalse korralduse ja haldusüksuse piiride muutmised ning tegi otsuse kolmandas punktis Rahandusministeeriumile ülesandeks valmistada HRS §-s 3 ja Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse (edaspidi *ETHS*) § 7 lõikes 5 sätestatud arvesse võttes ette asjakohased Vabariigi Valitsuse määruste eelnõud (Vabariigi Valitsuse ettepanekud) ja esitada need hiljemalt 15. veebruaril 2017. a asjaomastele kohaliku omavalitsuse üksuste volikogudele arvamuse avaldamiseks.⁴ Rahandusministeerium esitas koostatud Vabariigi Valitsuse määruste eelnõud kohaliku omavalitsuse üksustele 15. veebruaril 2017. a. HRS § 9 lõike 2 kohaselt pidid kohaliku omavalitsuse üksused eelnõu kohta arvamused esitama hiljemalt 15. maiks 2017. a. Omavalitsus sai esitatud arvamuses muuhulgas esitada põhjendatud ja argumenteeritud vastuväited ja argumendid, miks ta Vabariigi Valitsuse määruse eelnõus esitatud ühinemisega ei nõustu. Pärast omavalitsuste poolt esitatud arvamuste läbi vaatamist võib valitsus omavalitsuse esitatud negatiivse põhjendatud arvamuse puhul (s.t kui ühendamise kaasknev negatiivne mõju ületaks eeldatavat positiivset mõju) erandjuhul HRS § 9 lg 9 punkti 1 alusel lõpetada omavalitsuste haldusterritoriaalse korralduse muutmise menetluse.

Nii Vabariigi Valitsuse ettepaneku tegemisel kui ka omavalitsuste vastuväidete kaalumisel lähtuti lisaks HRSis sätestatud kriteeriumile *ETHS* § 7 lõike 5 asjaoludest ja mõjudest arvestades haldusterritoriaalse korralduse muutmisel (1) ajaloolist põhjendatust, (2) mõju elanike elutingimustele, (3) elanike ühtekuuluvustunnet, (4) mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile, (5) mõju haldussuutlikkusele, (6) mõju demograafilisele situatsioonile, (7) mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele, (8) mõju ettevõtluskeskkonnale, (9) mõju hariduslikule olukorrale ning (10) omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimist.

Vabariigi Valitsus kinnitas 25. mail 2017. a haldusterritoriaalse korralduse muutmise uue haldusüksuse moodustamiseks valitsuse algatusel Otepää valla, Puka valla ja Sangaste valla osas⁵ ning Kihelkonna valla, Kuressaare linna, Laimjala valla, Leisi valla, Lääne-Saare valla, Mustjala valla, Orissaare valla, Pihtla valla, Põide valla, Salme valla, Torgu valla ja Valjala valla osas⁶.

15. juunil 2017. a otsustas Vabariigi Valitsus istungi protokollis nr 27 päevakorrapunkti nr 10 märgitud otsusega lõpetada menetluse haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks kuue alla kriteeriumi oleva omavalitsuse või ühinevate omavalitsuste rühma osas ning jätkata menetlusega 18 alla kriteeriumi oleva omavalitsuse või ühinevate omavalitsuste rühma osas⁷.

⁴ Vabariigi Valitsuse 09.02.2017 istungi protokolliline otsus „Haldusreformi raames Vabariigi Valitsuse algatatavad haldusterritoriaalse korralduse muudatused“: <https://dhs.riigikantselei.ee/avalikteave.nsf/documents/NT002BFF0A?open>

⁵ Vabariigi Valitsuse 25. mai 2017. a määrus nr 86 „Otepää valla, Puka valla ja Sangaste valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131052017005>

⁶ Vabariigi Valitsuse 25. mai 2017. a määrus nr 87 „Kihelkonna valla, Kuressaare linna, Laimjala valla, Leisi valla, Lääne-Saare valla, Mustjala valla, Orissaare valla, Pihtla valla, Põide valla, Salme valla, Torgu valla ja Valjala valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131052017006>

⁷ Vabariigi Valitsuse 15. juuni 2017. a istungi protokolliline otsus: http://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2017/06/15juuni2017_istungi-protokollnr-27_pkp10-2.pdf ja seletuskiri: http://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2017/06/vv_protokolliline_otsus_vv_uhendamised_kinnitamiseks_sk.pdf

Vabariigi Valitsus võttis enamuse nimetatud haldusterritoriaalse korralduse muutmiste osas vastu Vabariigi Valitsuse määrused 22. juunil 2017. a⁸.

Sama 15. juuni 2017. a Vabariigi Valitsus istungi protokoll nr 27 päevakorrapunkti nr 10 protokollilise otsuse punktiga 4 andis Vabariigi Valitsus piirkondlike komisjonidele⁹ ülesandeks hinnata veel kord kohaliku omavalitsuse üksuste Vabariigi Valitsuse ettepanekute kohta esitatud arvamustes märgitud asjaolusid, sh elanike arvamuse väljaselgitamise tulemusi ning anda nende põhjendatuse kohta hiljemalt 28. juuniks 2017. a Vabariigi Valitsusele arvamus. Veel kord hinnatavad Vabariigi Valitsuse ettepanekud olid:

- 1) Keila linna, Keila valla, Padise valla, Paldiski linna ja Vasalemma valla ühendamine;
- 2) Haljala valla ja Vihula valla ühendamine Rakvere valla ja Sõmeru vallaga;
- 3) Nõo valla ühendamine Elva linna, Konguta valla, Palupera valla, Puhja valla, Rannu valla ja Rõngu vallaga;
- 4) Luunja valla ja Tähtvere valla liitmine Tartu linnaga.

Nii Põhja-Eesti piirkondlik komisjon kui ka Lõuna-Eesti piirkondlik komisjon arutasid nimetatud piirkondi puudutavat oma 20. juuni 2017. a koosolekul ning esitasid Vabariigi Valitsusele oma arvamuse¹⁰.

Järgnevalt on esitatud ülevaade omavalitsustest ja ühinemiskiirkondadest, mille osas soovis Vabariigi Valitsus 15. juuni 2017. a istungi protokollilise otsusega piirkondlikult komisjonilt täiendavat arvamust koos piirkondliku komisjoni ettepaneku ja arvamusega¹¹. Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse eelnõus on juurde lisatud kohanimenõukogu seisukoht¹² moodustuvate haldusüksuste nime osas (HRS § 12 lg 8)¹³.

1. Haldusreformi seaduse § 9 lõike 9 punkti 1 alusel lõpetada haldusterritoriaalse korralduse muutmise menetlus:

1.1. Haljala valla ja Vihula valla ühendamiseks Rakvere valla ja Sõmeru vallaga¹⁴

Volikogude algatusel ühinevad Haljala ja Vihula vald (4389 elanikku) – ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga.

Volikogude algatusel ühinevad Rakvere ja Sõmeru vald (5583 elanikku) – ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga.

⁸ <http://haldusreform.fin.ee/vv-algatatud-uhinemised/>

⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/305072016020>

¹⁰ <http://haldusreform.fin.ee/abiks-uhinejale/haldusreformi-piirkondlikud-komisjonid/>,

Põhja-Eesti piirkondliku komisjoni 20. juuni 2017. a koosoleku protokoll:

http://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2017/06/2017.06.20_pohja-eesti_piirkondliku_komisjoni_protokoll_12.pdf,

Lõuna-Eesti piirkondliku komisjoni 20. juuni 2017. a koosoleku protokoll:

http://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2017/06/2017.06.20_louna-eesti_piirkondliku_komisjoni_protokoll_11.pdf

¹¹ Vt Vabariigi Valitsuse 30. juuni 2016 korralduse nr 242 „Piirkondlike komisjonide moodustamine haldusreformi elluviimiseks“ punkti 4 alapunkt 5. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/305072016020>.

¹² Kohanimenõukogu protokoll: <https://www.eki.ee/knn/knpr80.pdf>

¹³ Kohanimenõukogu ettepanekul võib Vabariigi Valitsus määrata kohaliku omavalitsuse üksusele ka muu nime, kui see, mis on elanike arvult suurema omavalitsuse nimi.

¹⁴ Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu ja seletuskiri (sh piirkondlikule komisjonile esitatud eksperthinnangu põhjal koostatud mõjuanalüüs) on leitav: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=58122653>

Elanike küsitluse tulemused:

	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Haljala vald	2031	188	9,3	33	17,6	155	82,4
Rakvere vald	1759	285	16,2	11	3,9	274	96,1
Sõmeru vald	2895	610	21,1	7	1,1	603	98,9
Vihula vald	1735	589	33,9	49	8,3	540	91,7

Kokkuvõtte omavalitsuste arvamustest:¹⁵ Omavalitsused tõid välja, et Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskiri ei kinnita, et valitsuse algatatud ühendamisel oleks positiivne mõju ETHS § 7 lõikes 5 nimetatud asjaoludele. Vabariigi Valitsuse põhjendused on üldsõnalised ega seendu konkreetsete valdadega. Neli omavalitsust ei ole omavahel ajalooliselt seotud ega oma ühtekuuluvustunnet ning ei oma ühtset keskust. Maakonnakeskus on tõmbekeskus kõigile maakonna omavalitsustele. Kaalutud ei ole riski, et ühinenud omavalitsuses jääksid toimima senised tugevad kultuurilised piirkondlikud kogukonnad ja senised kogukonnad võivad jääda alaesindatuks. Maakondlik identiteet ei ole piisav alus ühendamiseks.

Piirkondliku komisjoni arvamus ja ettepanek valitsusele 20. juuni 2017. a: Piirkondlik komisjon leiab, et kuna maakonnakeskust ei ühendata piirkonnaga (mistõttu ei kujune ka tulevikus ühtset keskust omavalitsuse territooriumil) ning Vabariigi Valitsus on oma otsusega¹⁶ lõpetanud menetluse mitme alla kriteeriumi oleva omavalitsuse ühendamiseks, teeb piirkondlik komisjon Vabariigi Valitsusele ettepaneku menetluse lõpetamiseks, et tagada ühtset lähenemist Vabariigi Valitsuse poolt läbiviidavate ühendamiste osas. Volikogude algatusel moodustuva Haljala valla ja Rakvere valla ühendamata jätmine ei halvenda omavalitsuste iseseisvat toimimisvõimet.

Tulevikus oleks otstarbekas volikogude algatusel moodustuva Haljala valla ja Rakvere valla ühinemine maakonnakeskusega, mis suurendaks omavalitsuste võimekust pikemal ajaperioodil piirkonna tervikvaates.

Ettepanek valitsusele: nõustuda piirkondliku komisjoni seisukohaga.

1.2. Nõo valla ühendamiseks Elva linna, Konguta valla, Palupera valla, Puhja valla, Rannu valla ja Rõngu vallaga¹⁷

Nõo vald (4170 elanikku) – ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga.

Volikogude algatusel ühinevad Elva linn, Konguta vald, Palupera vald, Puhja vald, Rannu vald ja Rõngu vald – Elva linn nõustus Vabariigi Valitsuse ettepanekuga. Konguta, Nõo, Palupera, Puhja, Rannu ja Rõngu vald ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga.

Elanike küsitluse tulemused:

	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Elva linn	4720	34	0,7	18	52,9	16	47,1
Konguta vald	1170	11	0,9	4	36,4	7	63,6
Nõo vald	3367	2045	60,1	102	5,0	1792	87,6

¹⁵ Vallavolikogude esitatud arvamused: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60710127>

¹⁶ Vabariigi Valitsuse 15. juuni 2017. a istungi protokolliline otsus:

http://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2017/06/15juuni2017_istungi-protokollnr-27_pkp10-2.pdf.

¹⁷ Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu ja seletuskiri (sh piirkondlikule komisjonile esitatud eksperthinnangu põhjal koostatud mõjuanalüüs) on leitav: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=58121052>.

Palupera vald	862	7	0,8	1	14,3	6	85,7
Puhja vald	1850	8	0,4	4	50,0	4	50,0
Rannu vald	1303	23	1,8	2	8,7	21	91,3
Rõngu vald	2211	10	0,5	1	10,0	9	90,0

Kokkuvõte omavalitsuste arvamustest:¹⁸ Elva linn tõi välja, et Nõo valla elanikud käivad Elva linnas tööl ja kasutavad teenuseid Elva linnas. Moodustub funktsionaalselt ja majanduslikult seotud asustussüsteemi loogilisi seoseid arvestav võimekas omavalitsus. Konguta, Rannu, Palupera ja Puhja vald tõi välja, et Nõo valla ühendamine ei ole otstarbekas, kuna paisutab ühe omavalitsuse (Elva valla) teistest maakonna omavalitsustest pea kaks korda suuremaks. Omavalitsuste hinnangul saab Tartumaale ülisuure, omavahel mitte haakuva ja logistiliselt raskesti seondatava omavalitsuse moodustamise tulemusel kannatada piirkonna tasakaalustatud areng. Samuti lõhutakse ka kogu senine üksmeel ühineva kuue omavalitsuse vahel ning ühendamisel on positiivse mõju asemel hoopis negatiivne mõju ETHS § 7 lõikes 5 loetletud asjaoludele. Nõo vald tõi välja, et vald on haldussuutlik ja kasvava elanike arvuga. Nõo vallas on olemas vajalik kompetents ja võimekus iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu ning täita seadusest tulenevaid ülesandeid. Ühendamisel on negatiivne mõju ETHS § 7 lõikes 5 loetletud asjaoludele. Elva vald ei asuks liikumisteedel. Nõo vald lahustuks suurvallas ja muutuks ebamäärase identiteediga piirkonnaks. Keeruline on säilitada vallakeskuse staatuse kaotanud Nõo aleviku teenuste võrgustikku ja olulisust kohaliku 2. tasandi keskustena.

Piirkondliku komisjoni arvamus ja ettepanek valitsusele 20. juuni 2017. a: Piirkondlik komisjon leiab, et Nõo valla ühendamine Elva linna, Konguta valla, Palupera valla, Puhja valla, Rannu valla ja Rõngu vallaga oleks otstarbekas ja suurendaks omavalitsuste võimekust pikemal perioodil ning piirkonna tervikvaates. Kuid kuna Vabariigi Valitsus on oma otsusega lõpetanud menetluse mitme alla omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumi oleva omavalitsuse ühendamiseks, teeb piirkondlik komisjon Vabariigi Valitsusele ettepaneku teise lahendusena kaaluda menetluse lõpetamist.

Ettepanek valitsusele: nõustuda piirkondliku komisjoni seisukohaga.

2. Haldusreformi seaduse § 9 lõike 9 punkti 1 alusel lõpetada osaliselt ja sama lõike punkti 2 alusel jätkata haldusterritoriaalse korralduse ja haldusüksuse piiride muutmise menetlusega järgmiselt:

2.1. Keila linna, Keila valla, Padise valla, Paldiski linna ja Vasalemma valla ühendamiseks¹⁹

Keila linn (9861 elanikku) – ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga.

Keila vald (4906 elanikku) – nõustus Vabariigi Valitsuse ettepanekuga, kuid tegi ettepaneku kinnitada uue valla nimeks Keila vald.

¹⁸ Elva Linnavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60745532>, Konguta Vallavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60365791>, Nõo Vallavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60930696>, Palupera Vallavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60706711>, Puhja Vallavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60486691>, Rannu Vallavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60366383>, Rõngu Vallavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60606272>

¹⁹ Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu ja seletuskiri (sh piirkondlikule komisjonile esitatud eksperthinnangu põhjal koostatud mõjuanalüüs) on leitav: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=58119609>

Paldiski linn (3806 elanikku) – ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga, lisaks tegi ettepaneku jätta Vabariigi Valitsuse ettepanekust välja Paldiski linn.

Vasalemma vald (2498 elanikku) – ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga.

Padise vald (1740 elanikku) – ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga.

Elanike küsitluse tulemused:

	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Keila linn	7660	3508	45,8	113	3,2	3395	96,8
Keila vald	3898	160	4,1	87	54,4	73	45,6
Padise vald	1470	721	49,0	28	3,9	692	96,1
Paldiski linn	3218	203	6,3	41	20,2	162	79,8
Vasalemma vald	2097	212	10,1	80	37,7	132	62,3

Kokkuvõtte omavalitsuste arvamustest²⁰: Keila linn tõi välja, et kuna Keila linn täidab kriteeriumi ning Keila valla, Padise valla, Paldiski linna ja Vasalemma valla ühendamisel oleks kriteerium täidetud, ei ole Keila linna ühendamine seaduspärane ega kooskõlas HRS § 9 lõikega 2. Samuti tõi Keila linn välja, et ühendatavatel omavalitsustel puudub ühisosa, ühendamisel haldus- ja majanduslik suutlikkus langeb ning seletuskirjas ei ole piisavalt selgitatud ühinemise positiivset mõju Keila linnale. Padise vald tõi oma vastuses välja, et vald on iseseisvalt jätkates haldussuutlik ja haldusreformi eesmärk on täidetud ka ilma ühendamiseta. Seevastu ühendamisel on Padise vallal tõsine risk ääremaastuda ning teenuste kättesaadavus halveneb, kuna Keila linn ei asu Padise valla elanike liikumisteedel. Vasalemma valla põhiseisukohad olid, et vald on iseseisvalt jätkates haldussuutlik ning haldusreformi eesmärk on täidetud ka ilma ühendamiseta. Omavalitsuse hinnangul ei ole ajalooliselt kuidagi põhjendatud omanäoliste asulatega ja kompaktse asustusega Vasalemma valla ühendamine maaliste Padise valla ja Keila vallaga ning täielikult linnaliste Paldiski linna ja Keila linnaga. Ühendamisel väheneb fookus Vasalemma valla piirkonnale ning halveneb avalike teenuste kättesaadavus, tegemist ei ole ühtse teeninduspiirkonnaga. Paldiski linn ei toonud välja mõju ETHS § 7 lõike 5 asjaoludele.

Rahandusministeerium selgitab, et tulenevalt HRSist võib Vabariigi Valitsuse ettepanek hõlmata ka kriteeriumile vastavaid kohaliku omavalitsuse üksusi, kui sellise haldusterritoriaalse korralduse muutmisel oleks positiivne mõju, lähtudes ETHS § 7 lõikes 5 nimetatud asjaoludest, ning muutmine on vajalik ja otstarbekas kriteeriumile mittevastava kohaliku omavalitsuse üksuse võimekuse tagamiseks.

Piirkondliku komisjoni arvamus ja ettepanek valitsusele 20. juuni 2017. a: Piirkondlik komisjon leiab, et kuna Vabariigi Valitsus ei teinud teistes sarnastes piirkondades ettepanekut keskuseks oleva omavalitsusega ühinemiseks ning Vabariigi Valitsus on oma otsusega lõpetanud menetluse mitme alla kriteeriumi oleva omavalitsuse ühendamiseks, teeb piirkondlik komisjon Vabariigi Valitsusele ettepaneku menetluse lõpetamiseks Keila linna ühendamiseks Keila valla, Padise valla, Paldiski linna ja Vasalemma vallaga, et tagada ühtset lähenemist Vabariigi Valitsuse poolt läbiviidavate ühendamiste osas. Komisjon teeb ettepaneku jätkata Keila valla, Padise valla, Paldiski linna ja Vasalemma valla ühendamiseiga. Keila linna piirkonnaga ühendamata jätmise ei halvenda Keila valla, Padise valla, Paldiski linna ja Vasalemma valla ühendamisel moodustuva omavalitsuse iseseisvat toimimisvõimet. Tulevikus oleks otstarbekas Keila linna ühinemine Keila valla, Padise valla, Paldiski linna ja Vasalemma vallaga, mis tagaks parimal viisil keskus-tagamaa seose.

²⁰ Linna- ja vallavolikogude esitatud arvamused:

<http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60828013>

Ettepanek valitsusele: nõustuda piirkondliku komisjoni seisukohaga.

2.2. Luunja valla ja Tähtvere valla ühendamiseks Tartu linnaga²¹

Tähtvere vald (2609 elanikku) – ei vastanud Vabariigi Valitsuse ettepanekule ning seega nõustus vaikimisi²².

Luunja vald (4251 elanikku) – ei nõustunud Vabariigi Valitsuse ettepanekuga.

Tartu linn (96 894 elanikku) – nõustus Vabariigi Valitsuse ettepanekuga tehes ettepaneku liita Luunja ja Tähtvere vald Tartu linnaga.

Elanike küsitluse tulemused:

	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Luunja vald	3347	1231	36,8	99	8,0	1130	91,8
Tartu linn	76 838	626	0,8	200	31,9	426	68,1
Tähtvere vald	2194	12	0,5	8	66,7	4	33,3

Kokkuvõte omavalitsuste arvamusest:²³ Luunja vald tõi välja, et Luunja elanikkond on kasvutrendis ja vallal on olemas kõik vajalikud teenused. Vald on piisavalt haldussuutlik, eelarvetulud ja tulumaksu laekumine on kasvanud. Ühinemine Tartu linnaga ei tagaks sidusust ega arvestaks elanike ühtekuuluvustundega. Ühinemisel puuduvad positiivsed mõjud ja piirkondlikud huvid ei saa Tartu linna volikogus olema tagatud. Tartu linn tõi välja, et nõustuvad Luunja valla ja Tähtvere valla liitmisega Tartu linnaga ning esitas ülevaate omavalitsuse edasisest korraldusest liitumisel, sealhulgas anti lubadus järgida põhimõtet, et Luunja valla ja Tähtvere valla ametiasutuste teenistujad jätkavad pärast Tartu Linnavolikogu valimiste tulemuste väljakuulutamist teenistust Tartu linna ametiasutuste koosseisus.

Piirkondliku komisjoni arvamus ja ettepanek valitsusele 20. juuni 2017. a: Piirkondlik komisjon leiab, et Luunja valla ja Tähtvere valla liitmine Tartu linnaga oleks otstarbekas arvestades omavalitsuste integreeritust. Kuid kuna Vabariigi Valitsus on oma otsusega lõpetanud menetluse mitme alla omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumi oleva omavalitsuse ühendamiseks, teeb piirkondlik komisjon Vabariigi Valitsusele ettepaneku teise lahendusena kaaluda menetluse lõpetamist Luunja valla osas.

Ettepanek valitsusele: nõustuda piirkondliku komisjoni seisukohaga.

Vabariigi Valitsuse protokollilises otsuses antakse Rahandusministeeriumile ülesandeks:

- 1) viivitamata teavitada kohaliku omavalitsuse üksusi Vabariigi Valitsuse protokollilistest otsustest haldusterritoriaalse korralduse muutmise menetluse lõpetamisest või jätkamisest asjaomase kohaliku omavalitsuse üksuse osas.
- 2) valmistada ette asjakohaste Vabariigi Valitsuse määruste eelnõude muudatused ja esitada need Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks.

²¹ VV määruse eelnõu ja seletuskiri (sh piirkondlikule komisjonile esitatud eksperthinnangu põhjal koostatud mõjuanalüüs) on leitav: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=58119453>

²² Haldusreformi seaduse § 9 lõike 8 järgi loetakse valitsuse ettepanek vastuvõetuks, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei esita Vabariigi Valitsuse ettepaneku kohta 2017. aasta 15. maiks arvamust.

²³ Luunja Vallavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60747512>, Tartu Linnavolikogu esitatud arvamus: <http://dokumendiregister.rahandusministeerium.ee/?id=60221932>

Käesolev protokolliline otsus on käsitletav menetlusliku aktina, millega Vabariigi Valitsus annab Rahandusministeeriumile kui valitsusasutusele ülesande teavitada kohaliku omavalitsuse üksusi meneluse käigust ning valmistada ette täitevvõimu aktide eelnõud. Protokolliline otsus ei muuda ega lõpeta ühegi omavalitsuse õigusi ega too neile kaasa kohustusi, samuti ei lõpeta protokolliline otsus ühegi omavalitsuse õigussubjektsust, mistõttu protokolliline otsus ei ole kohtulikult vaidlustatav.